

Cerere de decizie preliminară – Cauza 81/24 [Jenec]ⁱ**Data depunerii:**

31 ianuarie 2024

Instanța de trimitere:

Okrajno sodišče v Mariboru (Slovenia)

Data deciziei de trimitere:

25 ianuarie 2024

Reclamant:

LH

Pârâtă:

NOVA KREDITNA BANKA MARIBOR d.d.

[omissis]

Cerere de decizie preliminară adresată Curții de Justiție a Uniunii Europene**Desfășurarea procedurii**

- 1 Reclamantul a depus la Okrajno sodišče v Ljubljani (Tribunalul Districtual din Ljubljana) un act de sesizare a instanței prin care a solicitat pârâtei să îi permită accesul la un cont de plăți cu servicii de bază și la prestarea de servicii bancare de bază, precum și plata unei despăgubiri de 10 000 de euro pentru prejudiciul rezultat din încălcarea obligației de a încheia un contract care îi revine pârâtei.
- 2 În urma unei excepții ridicate de pârâtă prin întâmpinare, Okrajno sodišče v Ljubljani (Tribunalul Districtual din Ljubljana), prin ordonanța din 20 aprilie 2021, s-a declarat incompetent teritorial și a decis că soluționarea cauzei este de competența Okrajno sodišče v Mariboru (Tribunalul Districtual din Maribor) (denumit în continuare „instanța de trimitere”). Prin memoriul preliminar din 4 aprilie 2022, reclamantul a modificat punctul 1 din actul de sesizare a instanței,

ⁱ Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

reformulându-l după cum urmează: „Pârâta este obligată să deschidă în beneficiul reclamantului, în termen de 10 zile de la comunicarea hotărârii judecătorești, un cont de plăți cu servicii de bază, mai precis în limita prevăzută la articolul 181 alineatul 2 din Zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih (Legea privind serviciile de plată, serviciile de emisie de monedă electronică și sistemele de plată) (Uradni list RS, nr. 7/18, nr. 9/18, cu rectificările ulterioare, și nr. 102/20)”. Prin memoriul menționat, reclamantul solicită instanței de trimitere să suspende judecarea litigiului principal și să adreseze Curții de Justiție a Uniunii Europene (denumită în continuare „Curtea”) o întrebare preliminară.

Situația de fapt din cauză

- 3 Din afirmațiile părților la procedură reiese că situația de fapt, în ceea ce privește punctul 1 din actul de sesizare a instanței depus de reclamant¹, nu este contestată de părți și că dezacordul dintre acestea se referă numai la punctele de vedere cu privire la caracterul licit sau ilicit al comportamentului pârâtei. Astfel, normele care reglementează procedura civilă slovenă se întemeiază pe principiul necontestării, potrivit căruia nu este necesar să se facă dovada faptelor recunoscute, necontestate sau contestate în mod nemotivat, iar acestea trebuie considerate reale^{2 3}. Așadar, instanța de trimitere a stabilit situația de fapt relevantă din punct de vedere juridic și, prin urmare, adresează Curții o întrebare preliminară deja în acest stadiu al procedurii (deși, în prezenta cauză, instanța de trimitere nu a ținut încă o ședință și nu a inițiat încă administrarea probelor)⁴.

¹ De temeinicia acestui punct din actul de sesizare a instanței depinde temeinicia punctului 2 din același act.

² Nu este necesar să se facă dovada faptelor pe care partea le-a recunoscut în cursul procedurii în fața instanței [articolul 214 alineatul 1 din Zakon o pravdnem postopku (Codul de procedură civilă) (ZPP)], Uradni list RS, nr. 3/07 – text clarificat oficial, nr. 45/08 – ZArbit, nr. 45/08, nr. 111/08 – decizii ale Curții Constituționale, nr. 57/09 – decizii ale Curții Constituționale, nr. 12/10 – decizii ale Curții Constituționale, nr. 50/10 – decizii ale Curții Constituționale, nr. 107/10 – decizii ale Curții Constituționale, nr. 75/12 – decizii ale Curții Constituționale, nr. 40/13 – decizii ale Curții Constituționale, nr. 92/13 – decizii ale Curții Constituționale, nr. 10/14 – decizii ale Curții Constituționale, nr. 48/15 – decizii ale Curții Constituționale, nr. 6/17 – decizii ale Curții Constituționale, nr. 10/17, nr. 16/19 – ZNP-1, nr. 70/19 – decizii ale Curții Constituționale, nr. 1/22 – decizii ale Curții Constituționale și nr. 3/22 – ZDeb.

³ Faptele pe care partea nu le contestă sau pe care le contestă fără a indica motivele sunt considerate ca fiind recunoscute (articolul 214 alineatul 2 din ZPP).

⁴ Instanța națională are libertatea de a decide momentul în care adresează o întrebare preliminară. În lumina indicațiilor generale (în mod cert neobligatorii) care urmăresc o exercitare mai rațională a unui drept discreționar, instanța națională ar trebui să adreseze o întrebare relevantă în acel stadiu al procedurii în care situația de fapt a fost deja stabilită în cea mai mare parte (a se vedea Boulouis, Darmon și Huglo, *Contentieux communautaire*, p. 24). Totuși, uneori se recomandă ca procedura să fie inițiată chiar mai devreme, pentru a stabili ce elemente ale situației de fapt ar putea fi importante și relevante pentru soluționarea cauzei concrete (Hartley, *The Foundations of European Community Law*, p. 294).

- 4 Având în vedere cele de mai sus, instanța de trimitere constată că situația de fapt relevantă din punct de vedere juridic este cea prezentată în continuare. Reclamantul, în numele soției sale, care avea un cont de tranzacții deschis la pârâtă, a încercat, la 22 octombrie 2017, să plătească, prin remitere de bani, suma de 93 de euro la stația de distribuție a carburanților Petrol din Ljubljana. Atunci când casierul a introdus în sistem datele cu caracter personal ale reclamantului, pârâta din prezenta procedură a blocat plata. În scrisoarea pe care pârâta a adresat-o soției reclamantului, în calitate de client al său, aceasta a explicat că, din cauza evenimentelor politice și a pericolelor crescute legate de securitatea generală și de posibilitatea sporită de utilizare abuzivă a produselor bancare în scopul finanțării terorismului sau a altor infracțiuni, a adoptat unele măsuri mai restrictive în vederea respectării obligațiilor impuse de legislația privind prevenirea finanțării terorismului și a spălării banilor. În cadrul măsurilor respective, se înscrie de asemenea respectarea limitărilor stabilite de OFAC [Office of Foreign Assets Control (Oficiul de Control al Activelor Străine, Statele Unite)], împrejurare care reiese din actele interne ale pârâtei. Este vorba mai ales despre regulamentul pârâtei privind prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului (regulamentul privind combaterea spălării banilor). Acesta prevede că, înainte de a stabili o relație de afaceri, se efectuează verificarea tuturor clienților în ceea ce privește eventuala includere pe listele de măsuri restrictive (întocmite de Uniunea Europeană, de OFAC și de Organizația Națiunilor Unite sau lista internă), având în vedere că includerea pe astfel de liste înseamnă o interdicție de a stabili relații cu un asemenea client. Cerințe în esență similare în ceea ce privește luarea în considerare a includerii unor potențiali clienți pe lista întocmită de OFAC sunt impuse și de alte acte interne ale pârâtei, mai precis de instrucțiunile privind stabilirea unor relații de afaceri cu persoane fizice, de politica de acceptare a clientelei, de metodologia pârâtei privind măsurile restrictive și de codul de conduită al pârâtei. După inițierea procedurii civile în discuție și după primirea întâmpinării, la 23 martie 2022, reclamantul s-a prezentat personal la sediul comercial al pârâtei, întrucât dorea să deschidă un cont de plăți cu servicii de bază. Reclamantul a fost primit de o angajată a băncii care, ulterior, a examinat documentul de identitate personală aflat în curs de valabilitate prezentat de acesta. Angajata băncii i-a explicat că „sistemul nu permite deschiderea unui cont de tranzacții pe numele reclamantului” și că, prin urmare, acesta nu poate deschide un astfel de cont la pârâtă. După 10 zile de la depunerea unei cereri de deschidere a unui cont de plăți cu servicii de bază la pârâtă, reclamantul nu a primit niciun răspuns scris din partea acesteia din urmă, deși solicitase trimiterea unui asemenea răspuns. La 23 februarie 2015, procurorul special de stat al Republicii Slovenia a închis și a clasat cauza inițiată împotriva reclamantului și având ca obiect aceleași infracțiuni precum cele pentru care fusese emis un aviz internațional. Reclamantul nu a fost niciodată condamnat în vreun loc din lume pentru săvârșirea infracțiunii din cauza căreia figurează pe lista întocmită de OFAC, nici nu au fost adoptate vreodată împotriva sa măsuri restrictive de vreun fel de Organizația Națiunilor Unite, de Uniunea Europeană sau de Republica Slovenia.

Cu privire la punctele de vedere juridice opuse ale părților în litigiu

- 5 Părțile nu sunt de acord cu privire la aspectul dacă dispozițiile articolului 16 alineatul (4) din Directiva 2014/92/UE pot fi interpretate în sensul că acordă statelor membre posibilitatea de a permite băncilor, prin reglementarea națională, să refuze cererea unui consumator privind deschiderea unui cont de plăți cu servicii de bază pentru motivul că persoana în cauză este înscrisă pe lista întocmită de OFAC, în pofida faptului că nu a fost niciodată condamnată în vreun loc pentru săvârșirea infracțiunii din cauza căreia figurează pe lista menționată și că nici Organizația Națiunilor Unite, nici Uniunea Europeană și nici statele membre ale Uniunii Europene nu au adoptat vreodată împotriva sa măsuri restrictive de vreun fel. Așadar, litigiul privește mai ales aspectul dacă un asemenea caz poate fi cuprins în ipoteza de încălcare a dispozițiilor Directivei (UE) 2015/849 privind prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului. În opinia reclamantului, o astfel de interpretare ar fi contrară articolului 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Dreptul național

- 6 Zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih (denumită în continuare „ZPlaSSIED”⁵)⁶ reglementează, printre altele, drepturile și obligațiile utilizatorilor și ale furnizorilor de servicii de plată în ceea ce privește prestarea serviciilor de plată și prevede norme și condiții aplicabile accesului la conturile de plăți cu servicii de bază (articolul 1 punctele 3 și 9).

Articolul 180 alineatul 1 din ZPlaSSIED prevede interdicția de a efectua diferențieri nemotivate între consumatori în ceea ce privește deschiderea și accesul la conturile de plăți cu servicii de bază:

(1) *„Consumatorii rezidenți în mod legal în Uniunea Europeană care solicită deschiderea unui cont de plăți cu servicii de bază în cadrul Uniunii sau care solicită să aibă acces la un astfel de cont nu pot face obiectul discriminării de către bancă, în special pe motive de cetățenie, domiciliu, sex, rasă, culoare, origine etnică sau socială, caracteristici genetice, limbă, religie sau convingeri, opinii politice sau de altă natură, apartenență la o comunitate națională, apartenență la o minoritate națională a unei alte țări, avere, naștere, handicap, vârstă sau orientare sexuală. Condițiile aplicabile deschiderii unui cont de plăți cu servicii de bază și accesului la un astfel de cont nu pot fi în niciun caz discriminatorii în mod nemotivat”.*

⁵ Uradni list RS, nr. 7/18, nr. 9/18, cu rectificările ulterioare, și nr. 102/20.

⁶ Este vorba despre actul normativ național care transpune în dreptul sloven Directiva 2014/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 iulie 2014 privind comparabilitatea comisioanelor aferente conturilor de plăți, schimbarea conturilor de plăți și accesul la conturile de plăți cu servicii de bază (JO 2014, L 257, p. 214; denumită în continuare „Directiva 2014/92/UE”).

Articolul 181 din ZPlaSSIED prevede condițiile referitoare la dreptul consumatorului de a deține un cont de plăți cu servicii de bază (care corespunde în același timp unei obligații a băncii de a încheia un contract), precum și excepțiile aferente:

(1) „Toate băncile care administrează conturi de plăți pentru consumatori sunt obligate să ofere consumatorilor un cont de plăți cu servicii de bază”.

(3) „Consumatorii rezidenți în mod legal în Uniunea Europeană, inclusiv consumatorii fără adresă stabilă și solicitanții de azil, precum și consumatorii cărora nu li s-a acordat un permis de ședere, dar a căror expulzare nu este posibilă din motive de fapt sau de drept, **au dreptul să deschidă și să folosească un cont de plăți cu servicii de bază la o bancă.** Acest drept există indiferent de reședința obișnuită a consumatorului”.

(4) „Banca organizează procedura de deschidere a unui cont de plăți cu servicii de bază în așa fel încât exercitarea acestui drept să nu fie excesiv de dificilă sau de împovărătoare pentru consumator. Banca deschide contul de plăți cu servicii de bază fără întârzieri nejustificate, în termen de cel mult 10 zile lucrătoare de la primirea cererii consumatorului, completă sub toate aspectele, de deschidere a unui astfel de cont de plăți”.

(5) „Termenul prevăzut la alineatul precedent se aplică și în cazul respingerii cererii consumatorului de deschidere a unui cont de plăți cu servicii de bază”.

(6) „Banca respinge cererea consumatorului de deschidere a unui cont de plăți cu servicii de bază în toate cazurile în care deschiderea unui asemenea cont ar determina o încălcare a dispozițiilor legii care reglementează activitățile de prevenire a spălării banilor și a finanțării terorismului. Într-o astfel de situație, banca adoptă măsuri în conformitate cu legea care reglementează combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului”.

(8) „În cazurile prevăzute la alineatele 6 și 7 ale prezentului articol, după luarea deciziei de respingere a cererii de deschidere a unui cont de plăți cu servicii de bază, banca informează imediat consumatorul, în scris și gratuit, cu privire la respingerea cererii sale și la motivele concrete ale respingerii acesteia, cu excepția cazului în care o asemenea informare este interzisă potrivit altor dispoziții”.

(9) „În cazul respingerii cererii de deschidere a unui cont de plăți cu servicii de bază, banca informează consumatorul cu privire la căile de atac care pot fi exercitate împotriva respingerii cererii sale, cu privire la dreptul de a informa Banca Sloveniei în legătură cu respingerea respectivă, precum și cu privire la dreptul de a iniția mecanismul de soluționare extrajudiciară a litigiilor prevăzut la articolul 286 din prezenta lege. În această informare, banca menționează de asemenea datele de contact corespunzătoare”.

- 7 Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (Legea privind prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului) (denumită în continuare „ZPPDFT-2”⁷)⁸ definește măsurile, organele competente și procedurile pentru descoperirea și prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului și reglementează activitatea de inspecție care trebuie exercitată cu privire la punerea în aplicare a dispozițiilor acestei legi (articolul 1 alineatul 1).

Articolul 2 punctul 1 din ZPPDFT-2 definește noțiunea de „spălare a banilor”, în sensul acestei legi, după cum urmează:

„Prin spălarea banilor se înțelege orice comportament care are ca obiect sume de bani sau valori patrimoniale obținute prin săvârșirea unei infracțiuni, inclusiv:

- *operațiunile de schimb sau orice tip de transfer de bani sau de alte valori patrimoniale care provin din săvârșirea unei infracțiuni;*
- *actele prin care se urmărește disimularea sau ascunderea adevăratei naturi, a sursei, a amplasării, a circulației, a disponibilității sau a proprietății ori a eventualelor drepturi referitoare la sume de bani sau la alte valori patrimoniale care provin din săvârșirea unei infracțiuni.”*

Articolul 4 alineatul 1 punctul 1 din ZPPDFT-2 prevede că băncile sunt obligate să adopte măsuri în vederea descoperirii și a prevenirii spălării banilor:

„Băncile și sucursalele acestora din statele membre, sucursalele unor bănci din state terțe și băncile din state membre care înființează o sucursală în Republica Slovenia adoptă măsuri în vederea descoperirii și a prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului, prevăzute în prezenta lege, înainte sau cu ocazia perceperii, a predării, a schimbului, a păstrării, a dispunerii sau a oricărui alt comportament referitor la sume de bani ori la alte valori patrimoniale și cu ocazia stabilirii unor relații de afaceri.”

Articolul 17 din ZPPDFT-2 prevede sarcinile care vizează descoperirea și prevenirea spălării banilor:

⁷ Uradni list RS, nr. 48/22.

⁸ Este vorba despre actul normativ național care transpune în dreptul sloven Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei (JO 2015, L 141, p. 73), modificată ultima dată prin Regulamentul delegat (UE) 2019/758 al Comisiei din 31 ianuarie 2019 de completare a Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește standardele tehnice de reglementare care stabilesc acțiunile minime și tipul de măsuri suplimentare pe care trebuie să le ia instituțiile de credit și financiare pentru a diminua riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului în anumite țări terțe (JO 2019, L 125, p. 4) (denumită în continuare „Directiva 2015/849/UE”).

„(1) În scopul descoperirii și al prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului, entitățile obligate asigură, în exercitarea activităților lor, îndeplinirea sarcinilor prevăzute de prezenta lege și de normele adoptate în temeiul acesteia.

(2) Sarcinile prevăzute la alineatul precedent includ următoarele activități:

1. efectuarea unei evaluări privind riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului;
2. instituirea unor politici, controale și proceduri pentru a reduce la minimum și a controla în mod efectiv riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului;
3. punerea în aplicare a unor măsuri în vederea cunoașterii clientului (denumită în continuare „monitorizarea clientului”), potrivit modalităților și condițiilor prevăzute de prezenta lege;
4. comunicarea datelor prevăzute și solicitate, precum și depunerea documentației la Biroul [Republicii Slovenia pentru prevenirea spălării banilor] în temeiul prezentei legi;
5. desemnarea unui reprezentant (denumit în continuare „reprezentantul”) și a supleanților reprezentantului și crearea condițiilor necesare pentru activitatea lor;
6. inițiative care urmăresc să asigure formarea profesională regulată a personalului și instituirea unui control intern regulat cu privire la îndeplinirea sarcinilor prevăzute de prezenta lege;
7. întocmirea unei liste de indicatori pentru recunoașterea clienților și a tranzacțiilor în privința cărora există motive care justifică suspiciunea de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului;
8. asigurarea protecției și a păstrării datelor și ținerea registrelor prevăzute de prezenta lege;
9. instituirea politicilor și a procedurilor la nivel de grup, precum și a măsurilor care vizează descoperirea și prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului în cadrul sucursalelor proprii și al filialelor deținute în proporție majoritară din statele membre și din țări terțe;
10. îndeplinirea altor sarcini și obligații în conformitate cu prezenta lege și cu normele adoptate în temeiul acesteia.”

Articolul 18 din ZPPDFT-2 definește riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului și evaluarea riscurilor:

„(1) Riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului constă în posibilitatea ca clientul să utilizeze sistemul financiar în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului, și anume ca acesta să utilizeze, direct sau indirect, o relație de afaceri, o tranzacție, un produs, un serviciu sau un canal de distribuție, ținând seama de factorul de risc geografic (statul sau spațiul geografic), în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului.

(2) Entitatea obligată evaluează riscurile prezentate de un anumit grup sau tip de clienți, de relații de afaceri, de tranzacții, de produse, de servicii sau de canale de distribuție și ia în considerare factorii de risc geografic în ceea ce privește posibila utilizare abuzivă în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului.

(3) Pe baza riscurilor identificate în conformitate cu alineatul precedent, entitatea obligată efectuează o evaluare a riscurilor inerente activității sale comerciale (evaluarea riscurilor la nivelul entității obligate).

(4) Pe baza riscurilor identificate în conformitate cu alineatele 2 și 3 ale prezentului articol, entitatea obligată efectuează o evaluare a riscurilor prin care estimează gradul de risc al fiecărui client în ceea ce privește spălarea banilor și finanțarea terorismului (evaluarea riscurilor la nivelul clientului).

(5) Entitățile obligate care au sucursale și filiale deținute în proporție majoritară în state membre și în țări terțe întocmesc de asemenea o evaluare a riscurilor la nivel de grup, ținând seama de riscurile la care sunt expuse sucursalele și filialele deținute în proporție majoritară, precum și grupul ca ansamblu unitar (evaluarea riscurilor la nivelul grupului).

(6) Evaluarea riscurilor și procedura de efectuare a evaluărilor riscurilor prevăzute la alineatele 2-5 ale prezentului articol reflectă particularitatea entității obligate și a activității sale comerciale.

(7) Entitatea obligată efectuează evaluările riscurilor prevăzute la alineatele 2-5 ale prezentului articol în conformitate cu directivele adoptate de organul de control competent menționat la articolul 152 alineatul 1 din prezenta lege, conform competențelor sale, precum și ținând seama de raportul care conține constatările evaluării riscurilor atât la nivel național, cât și la nivel supranațional.

(8) Constatările rezultate în urma evaluărilor riscurilor prevăzute la alineatele 2-5 ale prezentului articol sunt documentate de entitatea obligată și sunt actualizate de aceasta cel puțin o dată la doi ani. Constatările documentate sunt puse la dispoziția organelor de control competente menționate la articolul 152 alineatul 1 din prezenta lege, la cererea acestora.

(9) În tot ceea ce privește modificările importante aduse proceselor sale comerciale, cum ar fi de exemplu introducerea unui nou produs, a unei noi practici comerciale, inclusiv a unor noi canale de distribuție, introducerea unei noi tehnologii pentru produse noi și existente sau modificări organizatorice,

entitatea obligată efectuează o evaluare adecvată cu privire la modul în care aceste modificări influențează expunerea entității obligate respective la riscul de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului.

(10) Entitatea obligată efectuează evaluarea riscurilor menționată la alineatul precedent înainte de introducerea unei modificări în sensul alineatului amintit și, în conformitate cu constatările efectuate, adoptă măsuri adecvate pentru a reduce riscul de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului.”

Articolul 21 din ZZPPDFT-2 prevede măsurile de monitorizare a clienților:

„(1) Dacă prezenta lege nu prevede altfel, monitorizarea clienților cuprinde următoarele măsuri:

- 1. identificarea clientului și verificarea identității clientului pe baza unor surse credibile, independente și obiective;*
- 2. identificarea beneficiarului real al clientului [persoană juridică];*
- 3. colectarea de informații privind scopurile și natura dorită a relației comerciale sau a tranzacției, precum și a altor date în sensul prezentei legi;*
- 4. examinarea constantă și diligentă a activităților comerciale pe care clientul le desfășoară la entitatea obligată.*

(5) Pentru a stabili domeniul de aplicare al măsurilor menționate la alineatul precedent, entitatea obligată ia în considerare cel puțin:

- scopul stabilirii relației de afaceri, precum și natura acesteia,*
- cuantumul resurselor, valoarea patrimoniului sau amploarea tranzacției,*
- durata relației de afaceri și caracterul adecvat al activității comerciale în raport cu scopul stabilirii relației de afaceri.”*

Articolul 22 din ZZPPDFT-2 prevede că entitatea obligată trebuie să efectueze monitorizarea clientului la momentul stabilirii relației de afaceri cu acesta din urmă.

Articolul 29 din ZZPPDFT-2 prevede modalitățile de identificare și de verificare a identității clientului:

„(1) În ceea ce privește clientul persoană fizică, entitatea obligată [...] stabilește și verifică identitatea acestuia și colectează datele menționate la articolul 150 alineatul 1 punctul 2 din prezenta lege prin examinarea documentului de identitate al clientului în prezența sa. În cazul în care nu este posibil să se obțină toate datele prevăzute dintr-un astfel de document, datele lipsă se extrag dintr-un alt document oficial valabil prezentat de client sau sunt furnizate direct de client.

(3) *În cazul în care, atunci când stabilește și verifică identitatea clientului potrivit prezentului articol, entitatea obligată are îndoieli cu privire la veridicitatea datelor obținute sau cu privire la credibilitatea documentelor și a celorlalte acte comerciale din care au fost extrase datele, aceasta solicită și o declarație scrisă din partea clientului.”*

Articolul 64 din ZZPPDFT-2 prevede măsuri suplimentare de monitorizare sporită a clienților:

„(1) Monitorizarea sporită a clienților cuprinde, pe lângă măsurile prevăzute la articolul 21 alineatul 1 din prezenta lege, măsuri suplimentare care se aplică în temeiul prezentei legi:

1. în cazul stabilirii unui raport de cont curent cu o bancă sau cu o altă instituție de credit similară având sediul într-un stat terț;

2. în cazul stabilirii unei relații de afaceri sau al efectuării unei tranzacții în sensul articolului 22 alineatul 1 punctele 2 și 3 și al articolului 23 din prezenta lege cu un client care este o persoană expusă politic în sensul articolului 66 din prezenta lege;

3. în cazul în care beneficiarii unei asigurări de viață sau ai unei asigurări de viață legate de unități ale unui fond de investiții și beneficiarii reali ai beneficiarului sunt persoane expuse politic în sensul articolului 68 din prezenta lege;

4. în cazul în care clientul sau tranzacția are legături cu o țară terță cu grad înalt de risc.

(2) Entitatea obligată efectuează un control sporit asupra clientului în cazurile prevăzute la alineatul precedent și în măsura în care:

1. în sensul articolului 19 alineatul 2 din prezenta lege, apreciază că clientul, relația de afaceri, tranzacția, produsul, serviciul, țara sau zona geografică implică un risc crescut de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului ori

2. rezultă un risc crescut de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului în sensul articolului 14 alineatul 2 punctul 2 din prezenta lege, precum și al normei prevăzute la articolul 14 alineatul 4 din prezenta lege.

(3) Atunci când efectuează verificarea clienților, a relațiilor de afaceri, a tranzacțiilor, a produselor, a serviciilor, a canalelor de distribuție, a țărilor sau a zonelor geografice în privința cărora apreciază că există un risc crescut de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului, entitatea obligată ține seama de factorii de risc crescut stabiliți de ministru.

(4) La stabilirea măsurilor de monitorizare sporită a clienților, entitățile obligate țin seama de directivele privind factorii de risc și măsurile care pot fi

luate în astfel de cazuri adoptate de organele de control menționate la articolul 152 alineatul 1 din prezenta lege.”

Motivele trimiterii preliminare

- 8 Articolul 16 alineatul (1) din Directiva 2014/92/UE prevede obligația statelor membre de a asigura că toate instituțiile de credit sau un număr suficient de instituții de credit oferă consumatorilor conturi de plăți cu servicii de bază și de a garanta accesul la aceste conturi al tuturor consumatorilor de pe teritoriul lor, ținând seama de faptul că alineatul (2) al aceluiași articol prevede că statele membre au obligația de a se asigura că consumatorii rezidenți în mod legal în Uniune au dreptul să deschidă și să folosească un cont de plăți cu servicii de bază la instituții de credit situate pe teritoriul lor. Prin aceasta este garantat dreptul consumatorilor la un cont de plăți cu servicii de bază. Desigur, dreptul menționat este limitat de un obiectiv legitim, și anume cel de a împiedica utilizarea abuzivă a unui astfel de cont în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului, motiv pentru care statele membre trebuie, potrivit articolului 16 alineatul (4) din Directiva 2014/92/UE, să asigure că băncile refuză cererile privind deschiderea unui cont de plăți cu servicii de bază în toate cazurile în care deschiderea unui astfel de cont constituie o încălcare a reglementării privind prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului, prevăzută de Directiva (UE) 2015/849.
- 9 Instanța de trimitere ridică problema dacă deschiderea unui cont de tranzacții pe numele unui client înscris pe lista măsurilor restrictive întocmită de OFAC ar constitui o încălcare a reglementării privind prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului, prevăzută de Directiva (UE) 2015/849, mai ales în cazul în care persoana respectivă nu a fost niciodată condamnată definitiv în vreun loc pentru săvârșirea infracțiunii din cauza căreia figurează pe lista menționată, iar împotriva acestei persoane nu au fost adoptate niciun fel de măsuri restrictive la nivel național, la nivelul Uniunii Europene sau la nivelul unei organizații internaționale din care face parte statul în cauză sau Uniunea Europeană. Așadar, obiectivul Directivei (UE) 2015/849 este prevenirea utilizării sistemului financiar al Uniunii în scopul spălării banilor și al finanțării terorismului (articolul 1), astfel încât statele membre trebuie să se asigure că spălarea banilor și finanțarea terorismului sunt interzise (articolul 2). Directiva (UE) 2015/849 prevede că băncile au obligația ca, la momentul stabilirii unei relații de afaceri, să pună în aplicare măsuri de verificare (stabilirea identității clienților, verificarea sursei fondurilor și a informațiilor privind scopul și natura tranzacțiilor comerciale), însă nu prevede nicidecum că, în acest context, se ține seama de includerea pe lista măsurilor restrictive întocmită de OFAC. Chiar în ipoteza în care faptul că o persoană este înscrisă pe o astfel de listă ar constitui o împrejurare specială care ar justifica o precauție sporită ca urmare a riscului mai ridicat, nu este clar dacă unei asemenea persoane trebuie să i se refuze deschiderea unui cont de tranzacții. În cazul în care deschiderea unui cont de plăți cu servicii de bază în beneficiul unei astfel de persoane ar constitui o încălcare a Directivei (UE) 2015/849, aceasta ar reprezenta, în consecință, o excepție de la dreptul de acces la un asemenea cont de

plăți, în conformitate cu articolul 16 alineatul (4) din Directiva 2014/92/UE. În acest context, se ridică problema dacă o asemenea reglementare constituie o încălcare a dreptului la prezumția de nevinovăție consacrată la articolul 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, având în vedere și împrejurarea că în considerentul (65) al Directivei (UE) 2015/849 se menționează că această directivă respectă dreptul la prezumția de nevinovăție.

Întrebările preliminare

10 Având în vedere considerațiile de mai sus, Okrajno sodišče v Mariboru (Tribunalul Districtual din Maribor) adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene următoarele întrebări preliminare:

- 1) Dispozițiile articolului 16 alineatul (4) din Directiva 2014/92/UE permit statelor membre să impună băncilor să respingă cererea depusă de un consumator în scopul de a obține un cont de plăți cu servicii de bază, pentru motivul că acest consumator este înscris pe lista întocmită de OFAC – lista Ministerului Finanțelor al Statelor Unite ale Americii, Oficiul de Control al Activelor Străine –, întrucât în cazul deschiderii unui astfel de cont ar fi întrunite elementele constitutive ale unei încălcări a reglementării privind prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului, prevăzută de Directiva (UE) 2015/849?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, există o excepție în cazul în care consumatorul respectiv nu a fost niciodată condamnat în vreun loc din lume pentru săvârșirea infracțiunii din cauza căreia figurează pe lista menționată și/sau în cazul în care împotriva unui asemenea consumator nu au fost adoptate niciun fel de măsuri restrictive de statul membru în cauză, de Uniunea Europeană sau de o altă organizație internațională din care face parte statul membru în cauză sau Uniunea Europeană?
- 3) Un răspuns afirmativ la prima întrebare înseamnă că există o neconformitate cu articolul 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care prevede dreptul la prezumția de nevinovăție?
- 4) Un răspuns negativ la a doua întrebare înseamnă că există o neconformitate cu articolul 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care prevede dreptul la prezumția de nevinovăție?